

Fotopast není jen hračka

Zkušenosti z Národního parku Šumava

Mgr. Pavel Šustr, Ph.D.,
RNDr. Luděk Bufka a Ing. Oldřich Vojtěch

S výzkumnými aktivitami týmu zoologů ze Správy Národního parku a chráněné krajinné oblasti Šumava, týkajícími se telemetrického sledování zvěře, byli členy Světa myslivosti již dříve seznámeni (č. 3, 4, 5, 6/2008 a 1, 2/2009). Kromě telemetrie a analýzy potravy sledovaných druhů používá náš tým řadu dalších metod výzkumu a monitoringu zvířat. Metodou s velmi zajímavými výsledky je používání fotopastí. Jednou z předností této metody je její neinvazivnost – při jejím použití nijak nezasahujeme do života sledovaných jedinců.

Fotopasti jsou členům časopisu Svět myslivosti jistě známy. Pro začátek si přesto krátce připomeňme, že jejich základem je digitální fotoaparát vybavený senzory pohybu a teploty. Pokud oba tyto senzory vyhodnotí přítomnost živého organismu, automaticky vyfotografují snímek nebo jejich sekvenci, příp. natočí videozáznam, a uloží ho na paměťové médium.

V Národním parku Šumava jsme společně s kolegy z Národního parku Bavorský les zkoušeli různé typy fotopastí. Nejlépe se nám osvědčily výrobky firmy Cuddeback (obr. 1), které se vyznačují dostatečně rychlou reakcí. Fotopasti s nižší rychlostí reakce často nestačí zachytit rychleji se pohybující zvířata a na snímcích pak vidíme již jen okolí fotopasti bez procházejícího zvířete. Fotopasti rozmisťujeme na vytipovaných místech v terénu tak, aby nám odpověděly na naše otázky, týkající se života volně žijících šumavských zvířat.

Obr. 1: Fotopast Cuddeback Expert

Příběh první: kde žije los?

Prvním okruhem otázek je výskyt losa evropského na lokalitách v jihočeské části Šumavy. Areál losí populace na Šumavě a v Pošumaví je relativně známý (např. *Svět myslivosti* č. 4/2009). Tato zvěř však

žije velmi skrytým způsobem života a nemáme dostatek konkrétních informací o lokalitách, kde se vyskytují. Fotopasti nám mohou přinést odpověď nejen na tuto otázku, ale také si můžeme udělat

představu např. o věkové a pohlavní struktuře populace (obr. 2, 3).

Obr. 2: Mladý jedinec losa evropského na lokalitě v oblasti Vítkova Kamene.

Obr. 3: Noční portrét losa evropského pořizovaný v oblasti Přední Výtoně.

Příběh druhý: kam se ztratil Patrik?

V r. 2007 jsme v rámci telemetrického projektu označili obojkem s GPS dospělého rysího samce Patrika. Předpokládali jsme, že získáme přibližně roční informace o jeho pohybu a aktivitě. Patrik se pohyboval na rozsáhlém území v západočeské části Šumavy, konkrétně v oblasti mezi Kašperskými Horami a Nýrskem, na ploše přibližně 360 km². Data o jeho pohybu lze najít i na internetových stránkách našeho projektu www.RysoviNaStope.cz, v sekci „Na stopě“. Po uplynutí šesti měsíců se však obojek nečekaně odmlčel a přestal nám posílat další informace. Další rok jsme o rysovi neměli žádné zprávy. O to větší a radostnější bylo naše překvapení, když jsme fotografii našeho Patrika uviděli mezi snímky z fotopastí našich kolegů z Bavorského lesa. Fotografie nám vysvětlila i důvod odmlčení obojku – jeho funkční část na krku rysa chyběla (obr. 4). V současné době máme již řadu dalších snímků

tohoto rysa z fotopastí. Obojek sice již nefunguje, ale přesto máme díky fotopastem rámcové informace o jeho pohybu.

Obr. 4: Dospělý rysí samec Patrik s poškozeným telemetrickým GPS obojkem.

Příběh třetí: hostina v lese

Při výzkumu rysa ostrovida na Šumavě se snažíme co nejvíce proniknout do života této tajemné šelmy. Jedním z cílů je zjistit množství potravy, které rys spotřebuje, její složení, ale také informace o místě lovu, kondici ulovené kořisti a další podrobnosti. Za tímto účelem se snažíme vyhledávat co největší množství rysí kořisti. Informace o kořisti získáváme z obojků označených jedinců, a to jak rysů (rys se opakovaně vrací ke své kořisti), tak srnčí zvěře. Druhým zdrojem informací jsou také sdělení terénních zaměstnanců

národního parku, pokud kořist náhodně naleznou. Jestliže je kořist čerstvá, umístíme v její blízkosti fotopasti. Tak tomu bylo i v případě čerstvě stržené laně v údolí Křemelné.

Po nainstalování fotopasti jsme s napětím očekávali, jaké zvíře se u laně objeví. K našemu překvapení se na toto místo hned první večer vrátil ne jeden rys (obr. 5), ale rovnou celá rysí rodinka – dospělá rysice a její dvě mláďata (obr. 6). Během dalších čtyř večerů se tato rysí rodina ke kořisti pravidelně vracela. Ulovenou laň

zžitkovali dokonale, pátý večer šelmy již jen ohlodávaly poslední zbytky na kostech své kořisti. Po hostině zbyla na místě jen hromada kostí a kůže (obr. 7). Tato sekvence fotografií dokonale zapadá do informací o chování rysa u kořisti na Šumavě, tedy fakt, že se rysy ke kořisti vrací a neloví jen pro zábavu. Výjimkou, kdy rys ulovenou kořist nechá nevyužitou, může být pouze situace, pokud ho u kořisti někdo vyruší a šelma si již pak není jista svou bezpečností.

Obr. 5: Rysí hostina na stržené lani v oblasti Křemelné. Rysice na kořisti první den po ulovení.

Obr. 6: Rysice se svými dvěma mláďaty tentýž den.

Obr. 7: Mláďě rysa oblodává poslední zbytky kořisti po dalších pěti dnech. Kořist byla v průběhu těchto pěti dní rysy mírně přesunuta.

A CO DÁL?

Výčtem výše vyjmenovaných příběhů však naše využití fotopasti rozhodně nekončí. Využili jsme je k monitoringu bobříh lokalit, s jejich pomocí jsme kontrolovali jedince puštíků bělavých vypouštěných do volnosti, zaznamenávali jsme predaci na hnízdech tetřevovitých ptáků ... Zatím rozhodně nejkomplexnějším výzkumem, skutečným s pomocí desítek fotopasti, je v současné době probíhající detailní monitoring rysí populace po obou stranách Šumavy, který je založen na faktu, že jednotlivá zvířata jsou dobře rozlišitelná podle tmavých skvrn, podobně jako lidé podle otisku prstů.

Fotopasti nám přinesly a přinášejí značné množství poznatků. Jediným negativním jevem spojeným s touto aktivitou je typická česká vlastnost, a to nenechavost. V průběhu monitoringu jsme přišli kvůli krádežím o mnoho přístrojů, a to i přes relativně vysoký stupeň jejich zabezpečení. Na závěr bychom rádi požádali všechny obyvatele i návštěvníky Šumavy o pochopení našich aktivit a ponechání výzkumných zařízení na místě, aby mohla vykonávat svoji práci.

Aktuální informace nejen o fotopastech, ale i o celém projektu můžete najít na našich internetových stránkách www.RysoviNaStope.cz.

Autoři pracují na Správě NP a CHKO Šumava.

Foto TELEMETRY TEAM, NP Šumava